

ANALELE BANATULUI

Serie nouă

ARHEOLOGIE – ISTORIE

XXIII

2015

MUZEUL BANATULUI TIMIȘOARA

ANALELE BANATULUI

Serie nouă

ARHEOLOGIE ▪ ISTORIE

XXIII

2015

M U Z E U L B A N A T U L U I T I M I Ş O A R A

ANALELE BANATULUI

Serie nouă

**ARHEOLOGIE
ISTORIE**

XXIII

2015

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca, 2015

Colegiul de redacție:

Claudiu ILAȘ, *director al Muzeului Banatului*

Prof. dr. Florin DRAȘOVEAN, *redactor șef*

Zsuzsanna KOPECZNY, *secretar de redacție*

Prof. dr. Radu ARDEVAN (Cluj-Napoca), Lector dr. Ligia BOLDEA (Reșița), dr. Nicoleta DEMIAN (Timișoara), dr. Dragoș DIACONESCU (Timișoara), Prof. dr. Joseph MARAN (Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Germania), Zoran MARCOV (Timișoara), Conf. dr. Vasile RĂMNEANȚU (Timișoara), Prof. dr. John Michael O'SHEA (Michigan University, SUA), Prof. dr. Wolfram SCHIER (Freie Universität Berlin, Germania), Lector dr. Cosmin SUCIU (Timișoara), *membri*

Vigneta copertei: Wiliam Vastag †

Analele Banatului, serie nouă, continuă publicațiile anterioare ale Muzeului Banatului din Timișoara:

Történelmi és Régészeti Értesítő, 1872–1918

Gemina, 1923

Analele Banatului, 1928–1931

Tibiscus, 1971–1979

Orice corespondență se va adresa
Muzeului Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Please send any mail to
Muzeul Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Tout correspondance sera envoyée à l'adresse:
Muzeul Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Richten Sie bitte jedwelche Korrespondenz an die Adresse:
Muzeul Banatului, Piața Huniade nr. 1, RO–300002 Timișoara,
e-mail: analelebanatului@yahoo.com

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine în exclusivitate autorilor.

ISSN 1221–678X

Anuarul *Analele Banatului* este indexat în următoarele baze de date:

Scopus <http://www.elsevier.com/online-tools/scopus/content-overview>
<http://www.info.sciverse.com/scopus/scopus-in-detail/facts>
World Cat <http://www.worldcat.org/title/analele-banatului/oclc/649630402>
Copernicus <http://www.journals.indexcopernicus.com/passport.php?id=4875>
ERIH PLUS <https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/erihplus/periodical/info.action?id=485417>

Editura MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS ▪ SOMMAIRE ▪ INHALT ▪ CONTENTS

ARHEOLOGIE ȘI ISTORIE VECHĂ

LJUBO FIDANOSKI

Home Sweet Home: Neolithic Architectural Remnants from Cerje – Govrlevo, Republic of Macedonia . 11

MICHAEL D. GLASCOCK, ALEX W. BARKER, FLORIN DRAȘOVEAN

Sourcing Obsidian Artifacts from Archaeological Sites in Banat (Southwest Romania) by X-ray Fluorescence..... 45

COSMIN IOAN SUCIU

Metodologia analizei post-săpătură a sitului de la Turdaș (I). Câteva observații legate de modalitatea de publicare și interpretare a sistemului de fortificare ☞ *Post-excavation Analysis Methodology of Turdaș Site (I). Some Observations on Earlier Publication and Interpretation of the Fortified System* 51

SORIN TINCU

Cercetările arheologice de la Hunedoara. Considerații privind încadrarea culturală și cronologică a descoperirilor ☞ *The Archaeological Researches from Hunedoara. Considerations Regarding Cultural and Chronological Framing of the Discoveries* 63

ALINA BINȚINȚAN

Confecționarea experimentală a ceramicii preistorice: tehnica presării în forme de lut ☞ *Creating Experimental Prehistoric Pottery: Pre-shaped Clay Molds Pressing Technique* 89

SVEN BRUMMACK, DRAGOȘ DIACONESCU

O abordare Bayesiană a datelor AMS aparținând epocii cuprului din Câmpia Panonică ☞ *A Bayesian Approach of the AMS Data from the Great Hungarian Plain's Copper Age*..... 101

FLORIN GOGĂLTAN, FLORIN DRAȘOVEAN

Piese preistorice din cupru și bronz din România aflate în colecțiile British Museum, Londra. I ☞ *Prehistoric Copper and Bronze Age Objects from Romania Found in the Collections of the British Museum in London. I*..... 119

CORIOLAN HORAȚIU OPREANU

Arhitectura epocii Latène din Munții Șureanu (Sebeșului). O analiză metodologică ☞ *The Architecture of the Late Iron Age in the Șureanu (Sebeșului) Mountains. A Methodological Approach* 151

DOINA BENEĂ, SIMONA REGEP

Ștampile tegulare romane de la Tibiscum ☞ *Roman Tegular Stamps from Tibiscum*..... 187

ARHEOLOGIE ȘI ISTORIE MEDIEVALĂ

DANIELA TĂNASE

Considerații cu privire la o aplică de faleră din epoca avară târzie descoperită la Timișoara-Podul Mодоș ☞ *Considerations upon a Late Avar Phalera Applique Found at Timișoara-Podul Mодоș*..... 209

IUSZTIN ZOLTAN

Vicecomiți în comitatul Timiș (sec. XIV–XV) ☞ *Viscounts in Timiș County (14th–15th)* 219

LIGIA BOLDEA

Prezențe feminine în sistemul domenal medieval bănățean (1300–1450) ☞ *Female Presences in the Banat Medieval Domaine (1300–1450)* 235

OANA TODA

Căi de comunicație nord-transilvănene și direcțiile de trafic ale Clujului medieval ☞ *North Transilvanian Communication Routes and the Traffic Orientation of Medieval Cluj* 253

ADRIAN BĂLĂȘESCU, FLORIN DRAȘOVEAN, VALENTIN RADU

Studiul materialului faunistic descoperit în urma cercetărilor arheologice preventive din Piața Sfântu Gheorghe de la Timișoara. Date preliminare ☞ *L'étude du matériel faunique découvert pendant les recherches archéologiques préventives de la place Sfântu Gheorghe de Timișoara. Données préliminaires* 277

ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ

SORIN MITU

Date genealogice și prosopografice referitoare la familia Cornea-Barbu de Ileni (sec. XVII–XX) ☞ *Genealogical and Prosopographical Data Regarding Cornea-Barbu of Ileni Family (17th–20th Centuries)* ... 321

ZORAN MARCOV

Contribuții la identificarea și clasificarea puștilor vest-balkanice cu cremene prezente în muzeele din România ☞ *Contributions to Identifying and Classifying Western Balkans Flintlock Rifles from the Romanian Museums* 331

LAJOS KAKUCS

De la Fântâna Pașei de pe lângă Mănăstirea Dervișilor până la Parcul Rozelor. Contribuții la istoria parcurilor din Timișoara ☞ *From the Pacha's Fountain near the Dervishes' Monastery to the Park of Roses. Contributions to the History of the Parks in Timișoara* 343

COSTIN FENEȘAN

Un erou uitat: Mihai Cavalier de Iacobici ☞ *A Forgotten Hero: Michael Knight of Iacobici* 385

IRINA VASTAG

Cultura instituției militare din Timișoara specializată în stingerea incendiilor și acțiuni de intervenție la calamități naturale și catastrofe – produsul evoluției sale istorice distincte ☞ *Die Kultur der für Brandlöschsätze und Spezialeinsätze im Falle von Naturkatastrophen und Notsituationen zuständigen Militäreinrichtung Temeswar – ein Produkt ihrer eigenen geschichtlichen Entwicklung* 399

ANDREEA-MIHAELA CREANGĂ

Războaiele balcanice ca spectacol mediatic: relatarea jurnalistică ☞ *Balkan Wars as a Media Spectacle: the Journalistic Story* 413

DRAGO NJEGOVAN, MIODRAG MILIN

Mitropolia de Karlowitz și relațiile sârbo-române din cuprinsul Monarhiei habsburgice ☞ *The Metropolitanate of Karlowitz and Serbo-Romanian Relations within The Habsburg Monarchy* 419

LJILJANA BAKIĆ

Felix Milleker's Contributions to the Study of the Antiquities of Banat between the 1880's and 1940's.... 429

ALINA-CĂTĂLINA IBĂNESCU

Studiul de caz: activitatea profesorului Ioan Ursu reflectată în ziarul „La Roumanie” în timpul misiunii universitare din Franța (1918–1919) ☞ *Professor Ioan Ursu's Activity as Written in the 'La Roumanie' Newspaper during his Academic Mission in France (1918–1919). A Case Study* 435

SERGIU SOICA

Episcopul Iuliu Hossu de la Unirea de la Alba Iulia în închisorile regimului comunist din România ☪☪
The destiny of Bishop Iuliu Hossu: From the Great Union in Alba Iulia to the Romanian Communist Penitentiaries 439

OVIDIU EMIL IUDEAN

The Banat Political Elite During the 1926 General Elections..... 451

MARIAN-ALIN DUDOI

The Accommodation of the British Mission in Romania (1944) 459

VASILE RĂMNEANȚU

Din culisele unei întâlniri la nivel înalt de la Timișoara. Vizita lui Iosip Broz Tito din februarie 1969 ☪☪
Aspects from the Backstage of a High Level Meeting at Timișoara. The Visit of Iosip Broz Tito from February 1969 465

JOSÉ DÍAZ-DIEGO

El advenimiento democrático en la Rumanía de 1990 y el principio del fin de su agricultura colectiva ☪☪
The Democratic Advent of 1990's Romania and the Beginning of the End of its Collective Agriculture 477

DATE GENEALOGICE ȘI PROSOPOGRAFICE REFERITOARE LA FAMILIA CORNEA-BARBU DE ILENI (SEC. XVII–XX)

Sorin Mitu*

Cuvinte cheie: genealogie, prosopografie, istoria elitelor, Transilvania, secolele XVII–XX
Keywords: genealogy, prosopography, history of élites, Transylvania, 17th–20th centuries

Genealogical and Prosopographical Data Regarding Cornea-Barbu of Ileni Family (17th–20th Centuries) (Abstract)

The paper is presenting some historical data concerning a Romanian family, originary from Ileni, a small village near Făgăraș. In 1628, Oprea Cornea, a boyar from Ileni, was ennobled by Prince Gabriel Bethlen of Transylvania. During the following four centuries many members of this family played an important role in the history of their communities, as local nobles, priests, lawyers or officials. The main branch of the family is still in existence, living in Ileni. Another branch of the Cornea-Barbu family established itself in the Arad County at the end of the 18th century. The saga of this family provides precious information regarding the history of the Romanian élites in Transylvania, during the modern period.

Încă de pe vremea în care Nicolae Iorga publica volumul său *Sate și preoți din Ardeal*¹, cercetătorii istoriei sociale a românilor din Transilvania au fost interesați de problematica elitelor locale, de universul vast și divers al preoților, micilor nobili, funcționarilor, dascălilor sau juriștilor care s-au ridicat dintre hotarele înguste ale satelor transilvane. Studiarea familiilor din rândul cărora s-au afirmat reprezentanți ai acestor categorii sociale sau profesionale, a „dinastiilor” și genealogiilor locale, i-a preocupat pe cărturarii români încă din epoca Școlii Ardelene și a cunoscut un moment important prin publicarea lucrării lui Ioan „cavaler” de Pușcariu, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, în anii 1892–1895².

După cum era de așteptat, o asemenea tematică de cercetare a fost cantonată în perimetrul strâmt al unei istorii a Transilvaniei segmentată în mod tradițional pe criterii etnice. Este vorba de o istorie specific „românească”, impregnată cu accente justificative, prin intermediul căreia istoricii români doreau să arate „celorlalți” că și conaționali lor au avut în spatele lor, dincolo de masele țărănești,

personalități și elite cu care să se mândrească. Pentru istoricii maghiari sau sași, care puteau să cerceteze pe baza unor fonduri arhivistice mult mai bogate nobilimea regatului Ungariei, respectiv patriciatul urban al burgurilor săsești, ca și pentru istoricii români preocupați de istoria boierimii din Principate, nu a existat o asemenea necesitate psihologică și ideologică.

Rămânând în interiorul acestei tradiții istoriografice (dar încercând totuși să ne eliberăm măcar de o parte din prejudecățile evocate), vom aborda în articolul de față istoria unei familii românești care a reușit să lase urme semnificative în documentele vremii pe parcursul unui interval de peste patru veacuri – o performanță mai rar întâlnită în respectivul context social.

Familia Cornea-Barbu de Ileni (cum o vom numi, în mod convențional, în acest articol) a aparținut mediului social al boierimii din Făgăraș, unul dintre cele câteva nuclee de formare și perpetuare a unor elite românești transilvane capabile să se reproducă social de-a lungul a câtorva secole. Alte exemple de asemenea pepiniere elitare mai bine dezvoltate au fost reprezentate de mica nobilime din Maramureș, Chioar, Hațeg sau Banat³.

* Universitatea „Babeș-Bolyai”, str. Mihail Kogălniceanu, nr. 1, 400084 Cluj-Napoca, Romania. E-mail: sorinmitu2@yahoo.com.

¹ Nicolae Iorga, *Sate și preoți din Ardeal*, București, (1902).

² Ioan cavaler de Pușcariu, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, vol. I–II, Sibiu, (1892–1895).

³ Vezi Ionuț Costea, *Solam virtutem et nomen bonum. Nobilitate, etnie, regionalism în Transilvania princiară (sec. XVII)*, Cluj, (2005).

Prima atestare documentară a familiei datează din 20 aprilie 1628, când Oprea Cornea din Ileni („Opra Kornia de Illyen”) primește o diplomă de înobilare din partea principelui Gabriel Bethlen⁴. Prin actul în cauză, lui Oprea Cornea i se confirmă privilegiile de care se bucură toți „adevărații boieri ai Țării Făgărașului din timpurile de demult” („veri Boerones terrae Fogaras ab antiquo”), din rândurile cărora acesta făcea parte. Totodată, i se acordă cu titlu de nouă donație două pătrimi din boeronatul de Ileni, deținute de acesta, una dobândită prin moștenire, iar cealaltă prin cumpărare. Tot acest document atestă calitatea de „asesor jurat al scaunului judecătoresc al Țării Făgărașului”, îndeplinită la acea dată de Oprea Cornea.

Diploma a fost publicată de Ioan Pușcariu, după un transumpt eliberat la data de 27 iulie 1799 de oficiul districtului Țării Făgărașului, la cererea parohului Toma Cornea, numit și Barbu, din Ileni. Copia manuscrisă a unui alt transumpt care înglobează diploma din 1628 (document eliberat la 10 mai 1833 de către Tabla Regească din Târgu-Mureș, la solicitarea nobililor Mihail, Florea, Teodor, Ionuț și Gheorghe, cu toții Barbu de Ileni) se află în posesia autorului rândurilor de față, transmisă ca moștenire de familie.

Este dificil să aflăm indicii referitoare la familia Cornea de Ileni anterioare anului 1628. Pe baza unui material documentar bogat, publicat ulterior în fasciculele intitulate *Fragmente istorice. Despre boierii din Țara Făgărașului* (1904–1907), Ioan Pușcariu considera că din spița Corneștilor făceau parte și alți boieri din Ileni, menționați în documentele din secolele XVI–XVII, respectiv „Barb, Dragomir, Coman, Manoilă, Many, Korsate de Ileni”⁵. Pușcariu nu precizează care sunt sursele documentare pe care se întemeiază această afirmație. Nu putem decât să presupunem că în condițiile în care Corneștii au fost cei mai reprezentativi boieri din Ileni, cel puțin la începutul secolului al XVII-lea, Pușcariu a crezut că purtătorii altor prenume asociate cu predicatul „de Ileni” sau doar proveniți din această localitate trebuie să facă parte din aceeași familie. Pe baza acestui raționament, cea mai timpurie atestare a familiei ar coborî până în anul 1511, când în scaunul de judecată al Țării Făgărașului, prezidat de castelanul Paul Thomori, printre cei doisprezece boieri jurați este menționat și „Manyila de

Illyén”, presupus de Pușcariu a fi un membru al familiei Cornea⁶.

Fără îndoială, acest lucru este posibil, dar nu avem nici o dovadă directă în sensul respectiv. La 1534, printre boierii jurați ai aceluiși scaun judiciar este menționat un alt ilerean, „Cristea Milea de Ileni”, iar la 1630, alături de Oprea Cornea figurează consăteanul său „Coman Piro de Ileni”⁷. Ca urmare, în Ileni existau mai multe familii de boieri, din rândurile cărora putea să facă parte și amintitul Manoilă, pomenit la 1511. Din urbariile întocmite pe domeniul Țării Făgărașului, știm că în secolul al XVII-lea în Ileni erau înregistrate mai multe spițe de boieri, printre care se numărau familiile „Pirro” (Pirău), Comșa, Milea și Metea⁸. Așadar, nu este obligatoriu ca toți boierii ilereni să fi fost Cornești, deși nu este exclus ca la începuturi – dat fiind faptul că Ileniul a fost și este un sat destul de mic – cu toții să fi descins dintr-o spiță comună. Documentele emise de voievozii Țării Românești, care i-au boierit inițial, și a căror putere probatorie funcționa încă în secolul al XVII-lea⁹, nu ne spun nici ele nimic în această privință.

Cert este că după anul 1628 Oprea Cornea și descendenții lui vor face o figură frumoasă printre micii nobili făgărășeni. Prezența lui Oprea Cornea în scaunele de judecată ale Țării Făgărașului este atestată în anii 1630, 1639 și 1641, în documente cu caracter juridic¹⁰. Date suplimentare despre el și familia sa ne oferă urbariile domeniului Făgărașului, publicate de David Prodan și soții Ursuțiu. În anul 1640, Oprea Cornea este consemnat în urbarii împreună cu fiul său, Man Cornea, căsătorit la acea dată, deținând împreună o optime din muntele „Belia”, un număr important de animale, pământ arător și de fâneță¹¹. La momentul respectiv, după cum arată tabelele

⁶ Ioan-Aurel Pop, *Instituții medievale românești. Adunările cneziale și nobiliare (boierești) din Transilvania în secolele XIV–XVI*, Cluj, (1991), 77–81, pe baza lucrării lui Pușcariu, face o trecere în revistă a scaunelor de judecată ale Țării Făgărașului, alcătuind o listă cu toți membrii acestora. Numele localității Ileni este transcris aici greșit: „Ilieni” (prin transpunerea formei din documentele latine, „Illyen”, asemănătoare cu cea maghiară, „Illény”). Ilieni (Illyefalva) este o localitate din apropiere de Sfântu Gheorghe.

⁷ *Ibidem*, 78, 81.

⁸ David Prodan, Liviu Ursuțiu, Maria Ursuțiu (ed.), *Urbariile Țării Făgărașului*, vol. I (1601–1650), București (1970), 743.

⁹ Antal Lukács, *Puterea probatoare a documentelor domnilor munteni în Țara Făgărașului în secolul al XVII-lea*, în vol. Manuela Dobre (coord.), *Istorie și ideologie*, București, (2002), 114–123.

¹⁰ I. A. Pop, *op. cit.*, 81; Pușcariu, *Date istorice*, I, 173; Lukács, *op. cit.*, 120.

¹¹ David Prodan, Adrian Ursuțiu, *op. cit.*, 743.

⁴ Ioan cavaler de Pușcariu, *Fragmente istorice. Despre boierii din Țara Făgărașului*, ed. a II-a Cluj, (2006), 171–174.

⁵ *Ibidem*, 33.

întocmite de funcționarii domeniului, ei erau cei mai înstăriți ilereni.

În 1647, o consemnare a preoților din Țara Făgărașului îl amintește pe „Popa Coman”, fiul lui Oprea Cornea, preot de șase ani, care locuiește în boieria lui, știe bine *Tatăl Nostru*, *Crezul* și *Cele zece porunci* și citește carte în română și în slavonă¹². Coman Cornea este primul cleric din familia Cornea atestat documentar, cel care deschide o listă absolut impresionantă de preoți ortodocși și apoi greco-catolici, grupați în câteva „dinastii” locale, răspândite mai târziu prin Transilvania și părțile ungurene.

Este și prima dată când observăm că familia recurge la această strategie de perpetuare a prestigiului, averii și poziției sale sociale. Oprea Cornea, care este cel mai important personaj din Ileni în prima jumătate a secolului al XVII-lea și pe care îl vedem gospodărindu-și averea împreună cu fiul său Man (probabil primul născut), îl va plasa pe celălalt fiu al său ca titular în parohia satului – o sursă sigură de autoritate și de venituri. Evident, acest lucru nu putea fi obținut fără anumite eforturi personale și o educație adecvată respectivei poziții sociale. Ca urmare, popa Coman va deprinde meșteșugul cititului (probabil nu va învăța să și scrie, lucru de prisos pentru un preot al vremii) – spre satisfacția stăpânilor calvini ai domeniului Făgărașului (la acea dată însăși principii Transilvaniei!), care solicitau insistent ca învățăturile Evangheliei să ajungă inclusiv la urechile supușilor lor valahi, potrivit preceptelor confesionale protestante.

Membrii familiei Cornea sunt amintiți în continuare în urbarii, pe parcursul secolului al XVII-lea, fiind menționați printre cei care îndeplineau slujbe la curtea și cetatea Făgărașului, potrivit statutului lor boieresc. La 1671 sunt pomeniți „Man Cornea, Lupul Cornea, Oprea Cornea junior și Oprea Cornea senior”, precum și „Ionaș Cornea, șpan”¹³. Un „Oprea, fiul lui Oprea Cornea” este amintit și în 1683¹⁴.

Este greu să stabilim relația genealogică dintre aceste personaje, în absența altor informații. Observăm obiceiul de a perpetua anumite nume de botez, de-a lungul mai multor generații (în cazul de față, numele „Oprea”), o practică pe care o vom regăsi frecvent în istoria familiei și care ține de regulile onomasticii românești, și nu numai. Este posibil ca „Oprea Cornea senior” (care trăia în mod sigur la 1671, nu știm dacă și la 1683) să fie

titularul diplomei de înnobilitare din 1628, născut pe la începutul veacului al XVII-lea sau mai înainte. Dar nu este exclus ca acesta să fie de fapt un descendent al primului Oprea (și să fie numit „senior” la 1671 pentru că a avut și el un fiu botezat tot Oprea, al treilea din neam cu acest nume). Această ultimă ipoteză este susținută indirect de împrejurarea că primul Oprea ar fi fost prea bătrân la 1671 și 1683, ca și de faptul că „urmașul” propriu-zis al primului Oprea pare să fie Man, menționat în capul listei de slujbași ilereni din 1671, listă în care ceilalți Cornești (Lupul, Oprea junior și Oprea senior sau Ionaș) apar după numele lui Man.

Cert este că familia va prolifera într-un mod spectaculos, pe parcursul următoarelor două veacuri. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când Ioan Pușcariu se documenta pentru lucrările sale (pe vremea când îndeplinea funcția de căpitan suprem al districtului Făgăraș¹⁵), acesta ne încredințează că numai în Ileni trăiau 41 de capi de familie aparținând neamului Cornea¹⁶. Tranziția demografică (fenomenul care va conduce la creșterea spectaculoasă a populației pe parcursul epocii moderne) își va produce efectele și în cazul Corneștilor. Aceasta, cu atât mai mult cu cât putem presupune în mod rezonabil că respectivul proces a început mai devreme în sânul familiilor care dispuneau de o situație socială și materială mai bună. Ca urmare a revoluției demografice, ca și a căsătoriilor endogame, practicate preponderent în interiorul satului, la ora actuală o bună parte a ilerenilor poartă numele „Cornea” sau „Barbu”, membrii familiei numărându-se cu sutele.

Revenind la documentele din veacul al XVII-lea, în filele acestora întâlnim pentru prima oară și numele „Barbu”¹⁷, pe care îl vom regăsi apoi în mod constant, în numeroase consemnări din secolul al XVIII-lea și de după aceea. Nu știm care a fost mecanismul prin care s-a ajuns ca descendenții aceleiași spițe să poarte două nume de familie și nu cunoaștem analogii pentru acest fenomen, în mediul social și în contextul temporal respectiv. Fapt este că mulți ilereni au continuat să se numească, până astăzi, fie „Cornea”, fie „Barbu”, iar de la sfârșitul secolului al XVIII-lea datează și primele documente care atestă că este vorba despre aceeași familie. În anii 1791 și 1796, frații Ioan și Toma solicitau și obțineau, în mod succesiv, din partea autorităților districtului Făgăraș, recunoașterea statutului lor nobiliar. În documentele

¹² *Ibidem*, 836.

¹³ *Ibidem*, II, 497.

¹⁴ David Prodan, *Din istoria Transilvaniei. Studii și evocări*, București (1991), 124.

¹⁵ Vezi Nicolae Josan, *Ioan Pușcariu (1824–1912). Viața și activitatea*, Alba Iulia (1997), 60–64, 170–177.

¹⁶ Ioan cavalier de Pușcariu, *Fragmente*, 33.

¹⁷ Vezi D. Prodan, A. Ursuțiu, *op. cit.*, II, 665.

respective se menționează că ei sunt descendenții lui Oprea Cornea, cel înnobilit la 1628, și sunt numiți „Ioannes” (în forma genitivală „Ioannis”) „Kornia alias Barb de Illyen”, respectiv „Thoma Kornya alias Barb de Illyen”¹⁸. Formula „alias” („numit și”) ne arată în mod indubitabil că reprezentanții familiei purtau ambele nume.

Unii dintre ei, respectiv membrii unei încrengături a familiei care va prospera și va urca spectaculos în ierarhia socială, vor păstra această denumire compozită, pe care o vom întâlni transcrisă în documente, de obicei, potrivit ortografiei maghiare: „Kornia-Bárb” sau „Kornya-Bárb”. De regulă, este indicat și predicatul nobiliar (respectiv locul de origine al familiei), tot în forma maghiarizată: „illyéni Kornia-Bárb” (care se poate traduce în română prin formula „de Ileni”, dar și „din Ileni”). Regăsim și alte forme, cum ar fi: „Kornia de Barbu, Illyéni” sau „Kornia, máskép Barb; illyéni”. În orice caz, sub această formă compusă numele familiei va intra în lucrările de genealogie a nobilimii regatului Ungariei, publicate în secolul al XIX-lea¹⁹. Din acest motiv, am folosit și noi în articolul de față, pentru o identificare cât mai cuprinzătoare a întregii familii, această formă generică și puțin artificială: „Cornea-Barbu de Ileni”.

În practica onomastică, doar ramura așezată la Arad și ulterior maghiarizată a familiei va folosi numele compus („illyéni Kornia-Bárb”). Altă ramură, stabilită în satul Pecica, de lângă Arad, va renunța la „Cornea”, rămânând doar „Barbu”, dar va folosi frecvent predicatul nobiliar, în forma românească „Barbu de Ileni”. În schimb, Corneștii așezați tot nu departe de Arad, la Răpsig, pe valea Crișului Alb, vor folosi doar numele „Cornea”. În timp ce ilerenii, tot mai numeroși, vor rămâne împărțiți în zeci de familii, purtând fie numele „Barbu”, fie pe cel de „Cornea”.

Pe parcursul secolului al XVIII-lea avem puține mărturii directe referitoare la poziția socială și starea materială a familiei. Cele mai frecvente situații în care îi întâlnim pe Cornești sau Bărbulești sunt acelea în care respectivii solicită confirmarea statutului lor nobiliar, care le aducea privilegiu și scutiri fiscale. Acest lucru se va întâmpla în 1791, 1796, 1833, 1843²⁰. Este limpede că membrii familiei au dus o luptă continuă și acerbă în acest

sens, mai ales că autoritățile încercau mereu să reducă numărul privilegiatilor, inițiind anchete și procese „productionale”, în cadrul cărora boierilor făgărășeni li se cerea „să producă” dovezile statutului lor nobiliar, iar în cazul în care nu reușeau erau reduși la calitatea de contribuabili ordinari. Pe de altă parte, faptul că membrii familiei Cornea au reușit să obțină în mod repetat respectivele confirmări ne arată că aceștia au avut forța economică, pregătirea juridică, determinarea morală, precum și conștiința statutului lor social – necesare deopotrivă pentru ca aceștia să se adreseze unor instanțe administrative sau judiciare, să depună cereri și să facă drumuri costisitoare. Pentru noi, acestea sunt mărturiile concrete ale efortului lor susținut de a-și păstra statutul social moștenit din vechime.

În secolul al XVIII-lea, satul Ileni (situat la doar câțiva kilometri de sediul episcopal unit de la Făgăraș) va trece la unirea religioasă. Ca urmare, numeroșii preoți ilereni care se vor ridica de acum înainte din rândurile acestei familii vor aparține confesiunii greco-catolice. Primul pe care îl cunoaștem este parohul Toma Cornea, zis și Barbu de Ileni, care primește confirmarea statutului nobiliar în 1799. Mai târziu, vom mai întâlni un preot ilerean cu acest nume („Cornea Thomas”, născut în 1874)²¹.

Fratele lui Toma, Ioan Cornea zis și Barbu de Ileni, deschide însă o filă inedită în istoria familiei, extrem de diferită în raport cu căile urmate de străbunii săi, dar totuși tipică pentru realitățile sociale, economice, demografice și etnice ale vremii. Potrivit actului din 1796, Ioan era avocat „pentru ambele foruri”²² (respectiv civil și penal), în comitatul Aradului, care aparținea administrativ regatului Ungariei, și nu Marelui Principat al Transilvaniei, în care – după toate probabilitățile – trăiseră toți antecesorii săi, până la acea dată.

Nu știm cum a ajuns Ioan Cornea la Arad. Cu siguranță, a urmat studii mai înalte, care l-au calificat pentru postura de jurist. Dat fiind faptul că fratele lui a rămas paroh în Ileni, putem presupune că a fost primul din neamul său care s-a mutat în părțile câmpiei arădene. Ceea ce știm este că regiunea Aradului, slab populată până la începutul secolului al XVIII-lea datorită prezenței turcești din proximitate, va cunoaște o dezvoltare deosebită mai ales de pe la sfârșitul veacului Luminilor, impulsivă de administrația tot mai rațională și

¹⁸ Ioan cavalier de Pușcariu, *Fragmente*, 171–174.

¹⁹ Nagy Iván, *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, vol. VI, Pest (1860), 366; Márki Sándor, *Aradvármegye és Arad szabad király város története*, vol. II, Arad (1895), 688; Barna János, Sümeghy Dezső, *Nemes családok Csanádvármegyében* (Makó), (1913), 102.

²⁰ Ioan cavalier de Pușcariu, *Fragmente*, 171–174; idem, *Date istorice*, 181; copia manuscrisă a transumptului din 1833, în posesia noastră.

²¹ Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj (2000), 369; idem, *Intelectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806–1948)*, Târgu-Mureș (2007), 204.

²² Ioan cavalier de Pușcariu, *Fragmente*, 171.

mai eficientă a Imperiului Habsburgic. Întinderile uriașe de pământ fertil puse acum în valoare atrag deplasări importante de populație, care se mută aici din regiunile deluroase sau montane, cum erau cele din interiorul Transilvaniei, dar și din alte regiuni ale monarhiei dunărene. Se mută aici și țărani, veniți să lucreze holde mai mănoase, dar și diferite personaje înstărite, nobili sau *homines novi*, care vor cumpăra pământ și își vor constitui aici latifundii întinse, precum și membri ai claselor de mijloc, burghezi, negustori, specialiști în diferite domenii de activitate, dintre care unii vor urca și mai sus pe scara ierarhiei sociale²³.

Acesta era contextul favorabil de care Ioan Cornea și descendenții săi vor profita din plin, făcând o carieră socială și profesională spectaculoasă în părțile arădene și ridicându-se astfel peste nivelul mult mai modest al boierilor, preoților de țară, micilor nobili, juraților sau șpanilor făgărășeni.

În anul 1796, tânărul avocat Ioan Cornea (născut probabil în jurul anului 1760) obține recunoașterea publică a nobilității sale în varmeghia Aradului²⁴. În acest fel, el devenea membru al congregației nobiliare comitatense, ceea ce însemna recunoașterea unui statut mai înalt în societate și îi deschidea noi oportunități de promovare socială. În plan profesional, Ioan Cornea s-a remarcat prin activitatea sa de jurist, Aradul dobândind calitatea de oraș liber regesc (în anul 1834) și ca urmare a memoriilor întocmite de către acesta și înaintate autorităților imperiale, începând cu anul 1812²⁵.

În al doilea rând, Ioan Cornea a contractat un mariaj adecvat, căsătorindu-se cu Jozefa Szalazár (sau Salazár)²⁶, o arădeancă despre care putem presupune că i-a adus o zestre substanțială, date fiind legăturile de familie ale acesteia. Nu am reușit să identificăm cine a fost Károly Salazár, tatăl Jozefei²⁷. Potrivit site-urilor genealogice din care am preluat aceste informații, soția acestuia se numea Regina Neumann și era înrudită cu familia Edelspacher²⁸, cunoscută pentru proprietățile sale funciare achiziționate la începutul secolului al XVIII-lea în regiunea Aradului²⁹. În mod cert, soția lui Ioan Cornea făcea parte din această lume în plină expansiune, de burghezi, întreprinzători, proprietari de pământ, de origini diverse, așezați în părțile primitoare ale Aradului pentru a face avere.

²³ Márki, *op. cit.*, 295–554.

²⁴ Nagy, *op. cit.*, 366.

²⁵ Márki, *op. cit.*, 513.

²⁶ Barna, Sümeghy, *op. cit.*, 103.

²⁷ Menționat în site-ul genealogic: www.records.ancestry.com/jozefa_salazar, accesat în 11 iunie 2015.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Márki, *op. cit.*, 300–301, 343.

Ca pentru mulți alți membri ai elitei românești, ascensiunea socială a însemnat pentru Ioan Cornea și „maghiarizarea” – dacă este să folosim termenii noștri etnicizanți, mai puțin adecvați pentru realitățile de la 1800. De fapt, pentru el, era vorba de intrarea într-un alt univers social, mai înalt, care în părțile Aradului și în cadrul regatului Ungariei era în mod evident de limbă maghiară. Școlile le făcuse după toate probabilitățile în această limbă (dublată, eventual, de latină), slujba la comitat se purta tot în maghiară, soția sa (ca și familia acesteia) era de asemenea maghiarofonă... Bănuim că și Ioan Cornea avea să se integreze în acest mediu lingvistic. Ca urmare, îl vom întâlni în toate documentele, cu excepția celor latinești, purtând numele „Kornya János”. Sub raport religios, este posibil ca și confesiunea sa greco-catolică să fi ușurat acest proces de integrare, în care căsătoria cu o parteneră după toate probabilitățile de confesiune romano-catolică a jucat un rol important.

Nu știm care au fost opțiunile identitare ale lui Kornya János. Ne putem imagina că el nu avea cum să uite rădăcinile sale făgărășene, rudele sale rămase în Ileni, din care se trăgea. Însăși titulatura sa nobiliară – *illyéni* –, vehiculată cu mândrie, reamintea mereu acest lucru. Ceea ce este și mai interesant este faptul că nu departe de Arad, la Pecica și la Răpsig, s-au așezat alți Cornești, care vor rămâne români. Mai mult decât atât, probabil datorită acomodării lor în medii aproape exclusiv ortodoxe, aceștia vor trece la respectiva confesiune și vor întemeia chiar dinastii locale de preoți ortodocși, din rândurile cărora se vor ridica trei protopopi și din care va descinde, pe linie maternă, un personaj de talia lui Vasile Goldiș.

Cum se va fi comportat Kornya János, nobil și înalt funcționar arădean, vorbitor de maghiară inclusiv acasă, atunci când se întâlnea cu rudele sale cât se poate de românești – este greu de spus. E limpede însă că pașii acestora s-au intersectat, nu se putea altfel în lumea totuși atât de mică în care respectivii conviețuiau. Fiul său va fi mai târziu solgăbirău (pretor) la Sebiș³⁰, la un ceas de mers de Răpsig, unde păstoreau verii săi de aici, preoți ortodocși din tată în fiu. Iar nepoata sa va ajunge mare latifundiară pe lângă Pecica, satul în care trăiau și predicau alți popi din spița Corneștilor de Ileni. De asemenea, este plauzibil ca János Kornya să fi jucat un anumit rol – măcar prin puterea exemplului personal, dacă nu și prin sprijin direct – în descinderea și aclimatizarea unui număr considerabil de Cornești și de Bărbulești în

³⁰ Epistolele parohului bătrân. *Biserica și Școala*, XXVIII, nr. 6, 8/21 febr. (1904), 46.

părțile arădene și zărădene. Este greu de crezut că acesta și urmașii săi nu au relaționat cu congenerii lor români și ortodocși, de la țară, mai ales că toți se făleau cu supranumele lor „de Ileni”, pe care îl afișau indiferent de faptul că îl ortografiau în română sau în maghiară.

Fiul avocatului arădean, care va purta numele și prenumele tatălui său, așadar va fi tot un „illyeni Kornya János” (1797–1885)³¹, va continua pe o cale extrem de asemănătoare destinul social și profesional al acestuia, pe care îl va duce însă și mai departe. Urmând tot o carieră juridică și administrativă (având la bază, după toate probabilitățile, studii universitare), va funcționa ca pretor la Sebiș, apoi ca prim-pretor la Arad, pentru a ajunge în cele din urmă în poziția de președinte al Tribunalului din Arad³². El va cumpăra pământ³³, cum era firesc și aproape obligatoriu pentru un om cu stare al vremii, proprietatea funciară reprezentând un plasament financiar valoros, dar și o marcă a condiției sociale nobile. Kornya János fiul se va căsători cu Klára Bíró și vor avea împreună un fiu, Gyula³⁴, precum și trei fete (Paulina, Amália și Irma)³⁵, botezate cu nume la modă, vehiculate în onomastica elitelor maghiare ale vremii.

Fiicele sale vor face niște partide conjugale remarcabile³⁶, ceea ce ne arată că tatăl lor a reușit să le asigure o zestre corespunzătoare. Fata cea mai mare, „illyeni Kornia-Barb Paulina” (1828–1908) – după cum își ortografia aceasta numele său plin de sonorități aristocratice –, se va căsători cu baronul Adolf Wasmer de Schnepfenheim și Hassenberg³⁷, descendentul unei familii nobile de origine austriacă, maghiarizată și stabilită în regiunea Aradului din dorința de a face avere în această regiune plină de oportunități. Baronul Wasmer Adolf (1822–1896) va ajunge deputat în Parlamentul din Budapesta, va fi prieten cu marii scriitori ai vremii, Jókai Mór sau Mikszáth Kálmán³⁸, iar Paulina, strănepoata boierilor făgărășeni, care le-a mai purtat încă numele cu mândrie până în ziua căsătoriei – devenită acum baroana

schnepfenheimi és hassenbergi Wasmer Paulina –, va întreține alături de soțul său o curie extrem de apreciată, pe domeniul lor de la Battonya (Bătania)³⁹, la nord-vest de Arad. Baronul se născuse el însuși la Pecica și e posibil ca drumurile celor doi cuscri – părinții lui Adolf și ai Paulinei – să se fi încrucișat în calitatea lor de proprietari funciari în această zonă.

Ceea ce este cu adevărat spectaculos e faptul că în această vreme, la Pecica, trăia o spiță numeroasă de Bărbulești, care purtau cu toții numele „de Ileni” (pe care și l-au pus inclusiv pe crucile de mormânt)⁴⁰, unii dintre ei ducând o existență cvasi-țărănească, alții ieșind din rând și ajungând parohi sau chiar protopopi – o existență socială asemănătoare cu cea a strămoșilor lor făgărășeni. Ce își vor fi spus unii altora baroana Paulina, soțul ei Adolf și popa Dimitrie Barbu, parohul Pecicăi (care afișa ca și Paulina predicatul nobiliar făgărășean, numai că el își spunea „de Ileni”, iar ea „illyeni”) – regretăm enorm, ca istorici, dar și ca descendenți ai acestora, că nu vom ști niciodată.

Putem presupune, în mod rezonabil, că insistența cu care Bărbuleștii din Pecica vor etala predicatul nobiliar „de Ileni”⁴¹ să se fi datorat și exemplului oferit de rudele lor ungurești din Arad. Această practică onomastică nu era specifică limbii române, iar boierimea din Principate nu recurgea nici ea la o asemenea manieră de identificare (în cazul acesteia, exista doar obiceiul ca numele de familie să derive uneori de la cel al moșiei deținute – Buzescu, Calomfirescu, Grădișteanu)⁴². În schimb, românii ardeleni din secolul al XIX-lea vor folosi uneori particula „de” (Gheorghe Ioanovici de Dulău, Anton Mocioni de Foeni, Ioan cavaler de Pușcariu etc.), situație pe care o întâlnim și în cazul Bărbuleștilor. La modul general, suntem de părere că folosirea particulei nobiliare „de” de către românii ardeleni, însoțită de un apelativ geografic care indica locul de baștină al nobilității lor, era inspirată de practica similară maghiară, care adăuga înaintea numelui de familie această indicație geografico-genealogică (de exemplu: „nagybányai Horthy Miklós”, n. 1868).

³¹ www.records.ancestry.com/janos_barb_kornia, accesat în 11 iunie 2015. Potrivit lui Barna, Sümeghy, *op. cit.*, 103, el s-a numit János-Alajos și a trăit între anii 1798–1885.

³² Nagy, *op. cit.*, 366; Márki, *op. cit.*, 688.

³³ La Dombegyház deține 915 iugăre (cca 500 ha) – Barna, Sümeghy, *op. cit.*, 102.

³⁴ *Ibidem*, 102–103.

³⁵ *Ibidem*, 103; www.records.ancestry.com/janos_barb_kornia, accesat în 11 iunie 2015.

³⁶ Márki, *op. cit.*, 688.

³⁷ www.members.chello.nl/gjakabffy, accesat în 11 iunie 2015.

³⁸ www.itk.iti.mta.hu, accesat în 25 mai 2013.

³⁹ www.wenckheim.hu/jakabffy.htm, accesat în 11 iunie 2015.

⁴⁰ Mărturie stă monumentul funerar al lui Dimitrie Barbu de Ileni, ridicat în 1946, în picioare încă în cimitirul din Pecica.

⁴¹ *Vezi Tribuna Poporului*, III, nr. 100, 23 mai/4 iunie 1899, 1 – relatare despre o adunare politică din Pecica, la care au fost prezente nu mai puțin de 13 persoane care purtau numele „Barbu de Ileni”!

⁴² *Vezi Neagu Djuvara, Ce au fost boierii mari în Țara Românească? Saga Grădiștenilor (secolele XVI–XX)*, București (2011).

Corneștii români au cunoscut și ei o istorie aparte în regiunea Aradului, împărțiți în două spițe principale: Corneștii din Răpsig și Bărbuleștii din Pecica.

În ceea ce îi privește pe răpsigani, Ioan Pușcariu și familia Goldiș sunt cei care atestă că aceștia descind din familia ilereană⁴³. Nici în cazul lor nu știm exact cum au ajuns să se așeze în acest sat de pe cursul mijlociu al Crișului Alb. Prezența lor este cu atât mai puțin explicabilă cu cât ei au format aici o dinastie locală de preoți ortodocși, lucru surprinzător dacă ne gândim că rudele lor din Ileni erau greco-catolice. Probabil că mediul aproape exclusiv ortodox i-a determinat să își schimbe confesiunea. Este remarcabil însă modul în care Corneștii au reușit și aici, ca peste tot unde s-au așezat, să se afirme în mijlocul comunității locale în care viețuiau. Conștiința unei superiorități sociale, însoțită de anumite abilități transmise prin educație, reprezintă singurele explicații satisfăcătoare ale acestui succes.

Primul preot răpsigan din neamul Corneștilor ilereni a fost Ioan Cornea (cca. 1800–1849), care a păstorit între anii 1835–1849⁴⁴. Într-un sat apropiat, Chisindia, a funcționat altă dinastie de preoți care purtau același nume, compusă din Iacov Cornea (atestat la 1767), Vasile Cornea (ante 1816), Teodor Cornea (capelan în 1835) și Lup Cornea (preot la 1839 și 1855)⁴⁵. Nu știm nimic despre relația dintre cele două familii preoțești, dar dată fiind vecinătatea lor și faptul că au fost contemporane nu este imposibil ca ele să fi fost înrudite.

Fiul cel mai mare al parohului din Răpsig s-a numit, ca și tatăl său, Ioan Cornea (1822–1897). Acesta va absolvi studii juridice la Pojon și Pesta, iar apoi teologice la Arad⁴⁶. Se observă și în acest caz, foarte bine, opțiunile profesionale tradiționale ale familiei Cornea. Acestea oscilau aproape întotdeauna între o carieră juridică și una preoțească, singurele modalități prin care niște feciori cu avere modestă, cu un statut aproape țărănesc (dar cu hârtii de reconfirmare a nobilității păstrate cu sfințenie într-un scrin), bine motivați însă și dornici să nu își facă părinții de rușine, puteau să se mențină la nivelul social al neamului lor.

Ioan Cornea junior a funcționat mai întâi în calitate de capelan, nu departe de satul natal, la Chișineu-Criș. După moartea tatălui său, în 1849,

primește parohia acestuia, Răpsigul, care reprezenta în mod cert o „afacere de familie”. Aceasta, pentru că în anii 1853 și 1876 îl vedem împărțind parohia Răpsigului împreună cu fratele său, Simion (care oficia probabil în calitate de capelan), de asemenea un absolvent al Institutului Teologic din Arad. Ioan Cornea revine la Chișineu între anii 1877–1881, lăsându-și fratele ca paroh titular la Răpsig. În fine, își va încununa cariera ecleziastică între anii 1881–1897, în postura de protopop al Ineului⁴⁷.

Între timp, la Răpsig, după păstorirea lui Simion Cornea (fratele lui Ioan Cornea junior), va fi instalat ca paroh un alt Simion Cornea (1868–1932)⁴⁸, fiul lui Ioan Cornea junior și nepotul de frate al primului Simion Cornea! Bunicul, cei doi fii ai săi, precum și un nepot (doi Ioni și doi Simioni) își vor împărți timp de trei generații numele de botez, ca și parohia Răpsigului, cu alternanțe în calitate de preoți și protopopi în Ineu și Chișineu, pe valea aceluiași Criș Alb, pe care o domină timp de aproape un secol!

Simion junior nu va rămâne însă decât patru ani în Răpsig (între 1893 și 1897), după care se va muta la Bătania, unde va funcționa ca preot, iar mai târziu ca protopop, până la moartea sa, în 1932⁴⁹. În Bătania, care va rămâne după 1920 în Ungaria, se afla domeniul și conacul verișoarei sale îndepărtate, Paulina! Iar în Chișineu, unde funcționase ca preot tatăl său (între anii 1877–1881), va ajunge protopop, în intervalul 1912–1946, un alt verișor îndepărtat, preotul Dimitrie Barbu de Ileni, din spița Bărbuleștilor pecicani⁵⁰!

Ca să întregim tabloul acestor intersecțiuni, coincidențe și paradoxuri familiale, amintim și un episod care a avut loc în anul 1834, la Sebiș, un târgușor aflat la doar câțiva kilometri de Răpsigul unde păstorea la acea vreme pravoslavnicul preot ortodox Ioan Cornea cel bătrân. În eforturile sale de răspândire a Unirii religioase în părțile Aradului, episcopul greco-catolic de Oradea, Samuil Vulcan, descinde la Sebiș, încercând să îi convingă pe localnici să își schimbe confesiunea. Potrivit practicilor nu foarte „ortodoxe” ale vremii, episcopul solicită sprijinul pretorului local, nimeni altul decât solgăbirăul Kornya János junior, care era și membru al „deputăției” comitatense pentru probleme confesionale. Acesta îi poruncește judeului local, care trecuse deja la Sfânta Unire, să îi îndrume pe poporeni cu bățul în fața comisiei care îi înscrisa

⁴³ Pușcariu, *Date istorice*, II, 63; Gheorghe Șora, *Vasile Goldiș. O viață de om așa cum a fost*, Timișoara (1993), 19–20.

⁴⁴ Pavel Vesa, *Episcopia Aradului. Istorie. Cultură. Mentalități (1701–1918)*, Cluj (2006), 654.

⁴⁵ *Ibidem*, 593.

⁴⁶ *Ibidem*, 554, 654–655.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*, 654–655.

⁴⁹ *Ibidem*, 655.

⁵⁰ *Ibidem*, 550.

pe oameni în catastiful uniților⁵¹! Este de reținut că pretorul Kornya (cu mamă și soție de limbă maghiară), care administra, de altfel, o plasă majoritar românească, era considerat și el de confesiune greco-catolică, ceea ce arată că acesta mai păstra totuși o anumită relație identitară în raport cu etnia și confesiunea tatălui său și nu uitase originile sale românești, mai ales când acestea îi erau utile.

Revenind la Corneștii din Râpsig, este de reținut că, pe lângă cei doi băieți, viitori preoți, Ioan Cornea senior a mai avut și o fiică, pe nume Floarea. Deși era fată, se va găsi o parohie și pentru aceasta, Floarea fiind măritată cu un preot dintr-un sat învecinat, Mocirla, pe nume Isaia Goldiș. Fiul lor va fi Vasile Goldiș, cunoscutul militant și politician arădean⁵². Acesta va cultiva tradiția potrivit căreia mama sa descindea din vechea familie nobiliară făgărășeană – un detaliu biografic consemnat și de Ioan Pușcariu⁵³.

Bărbuleștii din Pecica par să fi fost urmașii lui „Mihail, Floarea, Teodor, Ionuț și Gheorghe, cu toții Barbu de Ileni”, care primesc recunoașterea nobilității din partea Tablei Regești din Târgu-Mureș, în 1833. Indiciul care susține această ipoteză constă în împrejurarea că o copie manuscrisă a acestui act s-a păstrat în familia acestora⁵⁴. Din neamul lor s-a remarcat mai ales Dimitrie Barbu de Ileni (1862–1946), primul membru al familiei deținător al unui doctorat, obținut în anul 1891, la Cernăuți, în Teologie. A fost preot în Pecica (1891–1912) și protopop în Chișineu-Criș (1912–1930)⁵⁵. Deși era membru al Societății de Științe Naturale din Budapesta⁵⁶, a făcut politică națională în cadrul PNR, organizând alegerile pentru candidații partidului, în parohiile pe care le conducea⁵⁷. În calitate de protopop, în decembrie 1918 a fost delegat la adunarea națională de la Alba Iulia.

Fiul său, Valer Barbu (1892–1986), a fost primul care a abandonat tradiția juridică sau preoțească a familiei. A făcut studii de medicină și psihologie la Cluj și la Budapesta⁵⁸ și a emigrat după Marele Război în Statele Unite, unde a predat

psihiatrie și psihanaliză la universitățile Johns Hopkins și Cornell, fiind considerat unul dintre cei mai importanți membri ai emigrației românești din America, alături de George Emil Palade sau Traian Leucuția⁵⁹.

Corneștii din Ileni au continuat să trăiască în satul lor făgărășean, dând mereu preoți și alți fruntași locali din rândurile lor⁶⁰. După Al Doilea Război Mondial, mulți dintre ei au activat în rezistența anticomunistă din Munții Făgăraș, sprijinind grupul de luptători condus de Ion-Gavrilă Ogoranu și suferind ulterior represaliile Securității. Un nume cunoscut din această perioadă este cel al Mariei Cornea, deținută pentru activitatea sa anticomunistă în închisoarea de la Mislea⁶¹. Amintirea acelor ani a rămas vie în conștiința ilerenilor, motiv pentru care și astăzi echipa de fotbal locală se numește „Partizan Ileni”⁶².

Tot din familia Cornea din Ileni face parte și Doina Cornea (n. 1929), binecunoscută pentru activitatea sa de opozantă anticomunistă, desfășurată în anii 1980⁶³.

Ioan Pușcariu mai amintește câteva ramuri ale neamului Cornea din Ileni, reprezentate de diferite familii preoțești, răspândite prin alte sate ale Transilvaniei⁶⁴. Coroborând informațiile sale sumare cu cele oferite de Cornel Sigmirean, i-am identificat pe Gavrilă Cornea (n. 1856), din Ilieni, Covasna; Iacob Cornea (n. 1833) și Ioan Cornea (n. 1854), din Vințu de Jos, Alba; Laurențiu Cornea (n. 1858), din Glodeni, Mureș⁶⁵. Nu avem dovezi directe care să ateste înrudirea lor cu Corneștii de Ileni, dar putem să îi acordăm suficient credit în această privință lui Pușcariu, care cunoștea bine realitățile contemporane și legăturile de familie care legau elitele românești ardelenice.

Pușcariu afirmă că printre rudele Corneștilor din Ileni se numără și familia Cornea de Băiești (Kornya de Bajesd)⁶⁶. După toate probabilitățile, Pușcariu a preluat această informație din lucrarea

⁵¹ *Biserica și Școala*, XXVIII, nr. 6, 8/21 febr. 1904, 46; XLVIII, nr. 16, 14/27 apr. 1924, 10.

⁵² Șora, *Vasile Goldiș*, 19–20.

⁵³ Pușcariu, *Date istorice*, II, 63.

⁵⁴ Copia se află în posesia noastră, moștenire rămasă de la străbunica Ersilia Barbu (1882–1924), nepoata de frate a lui Dimitrie Barbu.

⁵⁵ Vesa, *op. cit.*, 550.

⁵⁶ Diploma sa de membru al Societății se află în posesia noastră, ca moștenire de familie.

⁵⁷ Vezi Augustin Mureșan et al., *Micălaca. Monografie*, Arad (2010), p. 42.

⁵⁸ Sigmirean, *Istoria*, 420, 563.

⁵⁹ Thomas Riggs (ed.), *Gale Encyclopedia of Multicultural America*, vol. IV, Detroit (2014), 26.

⁶⁰ De exemplu, în 1910, Simion Cornea (n. 1886, Ileni) obținea un doctorat în Științe Juridice la Universitatea din Budapesta (Sigmirean, *Istoria*, 389).

⁶¹ Ion Gavrilă-Ogoranu, *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*, vol. III, Timișoara (1999), cap. XX.

⁶² <https://ro-ro.facebook.com/SatulIleni500>, accesat în 11 iunie 2015.

⁶³ Vezi Doina Cornea, *Jurnal. Ultimele caiete*, București (2009).

⁶⁴ Pușcariu, *Date istorice*, II, 63.

⁶⁵ Sigmirean, *Intelectualitatea ecleziastică*, 316, 319–320, 326.

⁶⁶ Pușcariu, *Date istorice*, I, 126.

genealogistului maghiar Nagy Iván, în care este amintit Petru Cornea de Băiești (bajesdi Kornya Péter), funcționar fiscal la 1815, care ar face parte din familia Cornea-Barbu⁶⁷. Corneștii din Băiești au primit și ei o diplomă de înnobilare, din partea principelui Gheorghe Rákóczy al II-lea, în anul 1656⁶⁸. Nu știm însă cum ar fi ajuns să se stabilească la Băiești (în sudul comitatului Hunedoara) un membru al familiei făgărășene din secolul al XVII-lea.

Datele genealogice și prosopografice din saga acestei familii, consemnate în articolul de față, evidențiază o istorie tipică pentru destinul elitelor românești din Transilvania. Chiar dacă s-a întâmplat adeseori ca unii membri ai familiei să decadă în condiția propriu-zis țărănească (de care nici ceilalți nu au fost niciodată prea departe), în același timp, pe parcursul a peste patru sute de ani, familia a

fost în stare să dea naștere, în mod neîntrerupt, unor personalități capabile să se ridice la un alt nivel social. Cum nu avem niciun motiv să credem că trăsăturile de natură să conducă la asemenea performanțe se moștenesc pe cale genetică, singura explicație aptă să lămurească destinul familiei Cornea-Barbu este aceea că respectiva capacitate de autoperpetuare socială s-a datorat transmiterii prin educație, de la o generație la alta, a unei identități sociale specifice. Până târziu în secolul al XX-lea, când omogenizarea socială și mentalitățile egalitariste au șters treptat toate urmele unei societăți bazate pe ierarhie, Corneștii și Bărbuleștii au fost conștienți că aparțin unei categorii sociale superioare, iar acest sentiment al unei identități de grup specifice le-a oferit impulsul necesar pentru a se menține mereu la nivelul rangului lor, dobândit și transmis din vechime⁶⁹.

⁶⁷ Nagy, *op. cit.*, 366.

⁶⁸ Teodora Lîgia Drăghici, Confirmări ale nobilității solicitate autorităților comitatense în cursul secolului al XIX-lea de către reprezentanți ai familiilor de origine română înnobilate în secolele XVI–XVIII. *Analele Banatului*, S.N., Arheologie – Istorie, XX, (2012), 288. D-na Teodora Lîgia Drăghici ne-a pus la dispoziție, cu mare amabilitate, o imagine scanată a documentului în cauză (aflat la Arhivele Naționale Maghiare), împreună cu alte informații valoroase referitoare la familia Cornea, de natură bibliografică. Îi mulțumim în mod călduros și aici pentru sprijinul acordat.

⁶⁹ Acest studiu a fost realizat cu sprijinul CNCS – UEFISCDI, proiect nr. PN-II-ID-PCE-2011-3-0081.

